

Dolores Bujas

À LA CHE GUEVARA

Kraj je babljeg ljeta. Bonace su iza nas. Već dva dana žestoko jugo dere po moru. Iz Kanala vjetar udara divlje na grad. U Šibeniku svi poznaju moju Beti, zloglasnu foksterijerku. Jednako tako većini je poznat i naš Sid, najlavijiji šibenski pas. O Rudiju se ne zna gotovo ništa, a oni koji ga se još možda sjećaju više i ne misle o njemu. Ovo je priča o Rudiju.

Jaukao je pseći uporno i tužno i to ga je spasilo.

Zadnje korake uzbrdo činim čupajući rukama travu da ne kliznem nazad. Zavijanje utihne. Uspentram se na betonski zidić i pogledam dolje. Jama je nalik septičkoj i puna je crne vode. U mene pilje dva pseća, crna oka. Gledaju u moje zelene oči. Pseće oči viču:

– Upomoć, upomoć, upomoć!

Pogledi nam se spletu i zavežu. Trenutak je kada ukруг juri život za vlastitim repom. U središtu vrtnje dva su para očiju prikovana na kratkom zračnom pravcu odozgor prema dolje. Tišina u krošnjama borova maše u granama. Nevjerica mi oduzima glas. Gledam mladog psa. Glas mi je zavezan, a oči izgovaraju što mislim – neka izdrži još čas, potražiti ću pomoć.

– Čuješ li me, vratiti ću se začas, drži se!, – govore moje zelene oči prestravljenim, preklinjućim psećim očima. Otkidam se od zida i trčim nizbrdo, na cestu. Ne prati me pseći jauk. Trčim koliko me noge nose prema ljudima koje vidim u daljini.

Martinska je jutros sva siva od kiše. Šetnja po južini, uz more, nikada nije ugodna. Vjetar mlati po svemu čega se dohvati. More divlja. Baca pjenušave vrške valova, kao da bijesno pljuje. Uz urlanje prirode, i pas zavija negdje u blizini. Dozivam glasno svoje pse. Beti i Sid jurcaju okolo, jugo ih mlati i tuče. Ne čuju dobro druge zvukove pa bjesomučno trče oko mene.

Ma gdje to zavija neki pas? I, zašto?

Zvuk me uznemiri. Okrećem se, gledam. Krenem potražiti jauk. Penjem se. Zadnje korake uzbrdo činim čupajući rukama travu da ne kliznem nazad. Zavijanje utihne. Uspentram se na betonski zidić i pogledam dolje. U jami punoj crne vode, jadničak se s prednjim šapama drži za željeznu šipku. Tri šipke zabetonirane u zidu predstavljaju stepenice za silazak čovjeku u rupu, a ne za izlazak psu koji je tu upao. Pas se drži za najdonju, a pola tijela mu pluta u vodi. Preklinje me pogledom. Stresem se od navale zaprepaštenosti. Potom trčim po pomoć. Vičem niz cestu prema nekim ljudima u daljini:

– Dečkiiiiii....

Momci u crvenim majicama, iz nekog auto tima, skupili su se oko jame. Jedan od njih spremno se i bez riječi spustio niz šipke, zgrabio ga za prednje noge i podigao van. Pas se stropoštao na travu. Gledamo u tišini hoće li uspjeti ustati. Uz muku, konačno uspije. Do toga trena nije nikog od nas ni pogledao. Sad digne svoju crnu njušku i pogleda tamnim očima krug ljudi oko sebe. Odahnemo. Svi u isti mah progovorimo, a napetu tišinu odnese jugo u dugom zvižduku. Grupica ljudi krene nizbrdo na cestu. Ne poznamo se, ali smo se povezali. Konop radosti ne vidi se ali ga držimo svi u rukama. Učinili smo nešto dobro, za srce dobro. Stvar o kojoj se ne govori puno da se ne razvodni riječima. Obično, najobičnije, malo, unikatno dobro djelo.

Iza nas pas je šepao, a nije ni čudo. Ko zna koliko je proveo u tom položaju i u hladnoj vodi?! Nakon kratkog pozdrava momci odu za svojim poslovima. Psu sam izvadila iz auta Betinu zdjelu, pa mu nasula hranu. Sve je progutao.

Ukazalo se sunce. Što ću sad? Krenut ću sa svojim psima u šetnju do mora, kako sam i planirala. Mali neka izabere sam što će. Mali me pogleda i očima mi odgovara:

– Izabrao sam već.

Pokrenemo se putem uz more, mali čopor i ja. Beti i Sid jurcaju oko Malog. Laju. Ja sam njihova. Mali žestoko zalaje dječjim, visokim lavežom prema njima. Kaže im:

– Neee, Ona je moja.

Uzrujan je, još nije stabilan. Lavež je nervozan.

Puštam ih da se svađaju, što drugo?! Uskoro se primire. Mali šepa i pogledava u mene. Mješanac je. Mlad je. Još raste. Šape su mu široke i po tome znam da će biti veći pas. Crna mu dlaka na leđima izgleda kao crni ogrtač mjestimično obojan žućkasto narančastom bojom. Očima gleda prema gore, ali indirektno, malo sa strane. Isto tako pogledavam i ja njega: indirektno, iskosa. Povremeno mu bljesne bjeloočnica nalik mjesečevom srpu. Pogleda me strelovito pa okrene glavu. Provjerava gdje sam.

Pa, tu sam ti ja. Samo, želim se odvezati od tebe, ne trebaš mi, ne smijem te kući nikome niti spomenuti, a kamoli te dovesti. Moji bi me se odrekli da se još i s tobom pojavim na vratima. Mali hoda uz nas poljskim putem prema uvali. Hoda oko nas. Provjerava je li sad sve u redu i jesmo li ga stvarno spasili i što će sada biti. Zadnje ga noge još bole. Stižemo na malu rivu. Skidam se i skačem u more. Moji se psi bacaju za mnom, kao i uvijek. Mali širom otvara oči i laje, laje s kraja. Laje:

– Neeee, ne ostavljajte me.

Još je mokat od crne vodurine, a već ga nova voda čeka. Ne razmišlja puno. Dok sam se u moru okrenula da se vratim prema njemu, on se već odbacio i skočio prema meni. Zaveslam prema njemu, on grabi prema meni kroz slanu vodu Izvan sebe je. Izguram ga vani i iziđem i ja. Ništa od plivanja. Mali je preživio i sad je hrabar. Ne želi me izgubiti. Vraćamo se istim putem nazad, prema automobilu. Nikog nigdje nema. Znam da ga neću povesti kući. Moram ga ostaviti. Trudim se uvjeriti daje to u redu. Mali će tražiti dalje svoj put. Moram ga udaljiti od sebe da ne iziđe na glavnu cestu jer može stradati. Osjećam se sve tješnje u vlastitoj koži. Saginjem se i uzimam omanji kamen u ruku. Ne gledam u Maloga. Mali je na korak iza mene. Bacim kamen nisko iza sebe da se otkotrlja prema njemu. Potom drugi, jače. Ne osvrćem se. Treći. Nastavljam bacati. Potom brzo pogledam iza. Mali stoji i pilji u mene. Okrenem se naprijed, opet bacam iza sebe i podvikujem:

– Ajde ća, ajde!

Mali začuđeno ide za nama. Stižem do auta, ruka mi se trese dok pritiskam ključ da se vrata otvore. Bacam se na sjedalo. Beti i Sid ulijeću na stražnje sjedalo. Palim motor i dajem previše gasa. Bježim. Grlo mi je stisnuto. Ne gledam u retrovizor. Mokre su mi oči. Ljuto trepćem. Stišćem volan. Cesta vijuga prema gradu. Bijeg me čine gorkom.

Mali čitavu noć prolazi kroz moje snove.

Sutradan nakon posla jurim pravo na mjesto gdje sam ga ostavila. Vičem, zazivam Betino ime, jer – on nema ime, a čuje li moj glas i dozivanje „Betiiii“, možda nas se sjeti i dotrči. Ništa. Snuždim se. Siđem još niz stepenice do Instituta „Ruđer Bošković“, skoro jedine kuće u uvali. Pokucam na vrata želeći pitati da li su vidjeli mladog psa. Nitko ne odgovara. Treći korak me dovede pravo pred Maloga koji spava ispod točka nekog automobila. Ciknem od veselja, a on veselo skoči na noge. Ne šepa više. Baca se na mene. Sreća juri kroz mene i radi kovrtljaje kao gimnastičarka. Opet pokucam na vrata i molim zaposlenike neka ga pogledaju ponekad i dadu mu jesti. Ispričam im priču o spašavanju. Naravno, pogledat će oni na njega. Neka bude tu, nikome ne smeta, kažu. Obećavam da ću se sutra vratiti i odvesti ga

veterinaru na čipiranje i cijepljenje. Došla sam sutra. Poslušno je ušao u moj auto. Veterinaru je bio dobar. Dobio je čip i knjižicu na kojoj je postao vlasništvo Instituta.

– Kako ćemo ga nazvati? – pitala sam ljude na Institutu.

– Paaa, možda Rudi, po Institutu – predložio je jedan od njih i Mali postade Rudi. Otišla sam kući sretna, misleći da sam ga spasila i našla mu dom.

Beti, Sid i ja smo ga posjećivali povremeno i šetali s njime vikendom, kada je Institut bio zatvoren. Sve se činilo naizgled dobro. Rudiju je dlaka zasjala. Veselio se našim dolascima. Zahvalan i poslušan, šetao bi s nama putem, a kada smo odlazili ostajao bi mirno, gledajući nas. Dobio je svoje mjesto pod suncem.

Osim Instituta, na Martinskoj, u uvali postoji još samo jedna mala kućica, vikendica ljudi koji su prvih dana bili naklonjeni Rudiju. Uskoro, kad bih došla u posjet, dočekali bi me prigovarajući da im Rudi smeta i trči po njihovom terenu sa još dvojicom pasa koji su također odnekud iskršli. Pretpostavila sam da su to Rudijevi tata i brat jer su izgledom bili posve slični. Pa, rekoh ljudima, žao mi je da vam smetaju. Slegla sam ramenima:

– Potjerajte ih – pa sam produžila svojim putem zamišljena.

Čovjek se idući put razgoropadio kada sam stigla Rudiju u posjet sa rođakinjom. Čuo me da glasno dozivam Rudija. Dotrčao je uz stepenice Instituta. Pseći repovi su veselo mahali, a čovjek je zloslutno spominjao policiju i komunalno redarstvo. Riječ po riječ, čovječuljak nalik Hitleru – onizak i sa crnim brčićima, razmahao se rukama, ustao od stola i krenuo na nas.

– Mičite se s moga terena, zvat ću policiju, – podivlja on – a to izazove rođakinju koja se baci na njega kao mačka. Čupaju se rukama i nogama. Psi laju, čudeći se ljudima. Pokušavam razdvojiti protivnike. Klupko se naglo raspetljava. Povlačimo se prema autu bijesne na protivnike životinja i ženomrsece. Shvaćam da Rudiju neće biti dobro na Martinskoj, u tolikoj slobodi. Ali, što da se radi?

Nakon par dana stignem ali od Rudija ni traga ni glasa. Krenule su nevolje. Srce mi se smanjilo za dio zbog kojeg je nedavno, zahvaljujući Rudiju, postalo veće. Dvaput u dva tjedna je nestao. Nestao ili nešto slično. Prvi put sam obilazila autom to područje i našla ga u Bogdanovićima kod dobrog čovjeka koji mu je dva dana davao jesti al ima on svoja dva psa i ne može ga zadržati. Pogladio mu je glavu nježno.

– Ajde bog, prijatelju, lipo ti je bilo u mene. Jučer si se dobro naija janjetine. Glas mu je bio mekan kao ruka kojom ga je gladio.

Drugi put su me zvali u subotu, sa Veterinarske stanice. Očitali su mu čip i nazvali me. Dovedi ga ljudi sa područja Jadrije. Nekoliko dana je bio kod njih u stanu na Jadriji i sad su ga doveli. Nisu ga mogli zadržati. Rudijev put skrenuo je te subote kod moje rođakinje i evo ga kod nje već tjedan dana. Ne, ni ona ga neće zadržati. Rudi je još uvijek ničiji. Kod nje ima privremeni smještaj ali bliži se vrijeme, a zima ide.

Gdje je izlaz? Šta ćemo Rudi, zahvalno pseto? Tko u ovome gradu čeka na tebe? Ti rasteš i sve si ljepši, a mogućnosti su sve manje. Koji je tvoj put? Kada će moje srce postati mirno? Ostavljena djeca odrastu u drukčije ljude. Zašto su te ostavili? I kome? Gdje si, čovječe ili ženo, koji čekaš pseću ljubav? Gdje si? Običi ću sve ulice ovoga grada, tražeći te. Prepoznala bih te po pogledu. Pripadni Rudiju. Nauči ga svemu što misliš da je važno. Daj da te nađem.

Ja sam Rudi.

Pas sam. Mlad sam i isprid mene se prostire životna škola. Rodija san se u Dalmaciji. Čuja sam da ljudi govore da je život dolina suza. Ja ne razumin šta ljudi mislu ka to govoru.

Možda život u ljudskoj koži može izazivati plakanje, ko zna?! Ništa nije savršeno, neko je reka. Ja san pas i iman pasju kožu. PH mi je drukčiji od ljudskog. Ne mogu plakati i zato ne razumim da bi život mogao biti dolina suza. Život je život, neš ti! Ono, koji put mi je tisko u mojoj koži al treba znati i pritrpiti, a, e!

Ljudi kažu da pas smrdi, a ljudi pasoljupci isto kažu da pas smrdi, al oni volu miris svoga pasa. Pripoznali bi svog pasa zatvorenih očiju.

Ne znam kako san se rodija. Ne znam da san se rodija. Ne znam ko mi je mater. Znam da san puno bija sam. Nije mi to bilo lipo. Stalno iman neko mutno sićanje na nešto toplo i meko. Dok bi pokraj velikog kamena u travi skupljen čeka da svane dan i da me sunce ugrije, mene bi noću grijalo to nešto iznutra. Prikoputa Vale di san spava, u litnjoj noći svitlila su svitla prema meni. Šibenik je to baca prema meni žutu rasvjetu, da se manje bojim u noći.

Jedno jutro san upa u duboku jamu punu crne vode. Odrvenija san cili držeći se sa prednjim šapama za neko željezo. Zna san da ću se uskoro pustiti da me voda progucava, a onda san čuje ženski glas kako viče: „Beetiiii!“ pa san zajauka kolkogod san moga i nemoga. Spasija me moj glas. Izvadili su me na cestu, a ona me nije mogla ostaviti. Dala mi je isti, piti, sve san progucava. Posli me potirala, ja ne znam zašto.

Noć mi je bila crna ka ona crna voda, al mi je Šibenik tu noć veselo žmigava, a ona se sutradan vratila. Jo, šta san bija vesel. Odjedanput se nešto počelo događati. Ona mi je dolazila svako malo sa svojim Beti i Sidon. Rekla je dobrin ljudima iz Instituta da me pazuju. Davali su mi isti. Ima jedan čudni čovječuljak u kućici prikoputa njih, koji je počeva na mene vikati kad bi mu došla u vrtal. Ništa ja njega nisan razumijem al san svatija da mi je bolje pobići ka on počne lajati.

Posli san bija transportiran u jedno selo, a kasnije na Jadriju. Transportiran ili teleportiran, nisan baš siguran, jer san pas. Pasi ne znaju putovati. Isprid pasa se ceste odmotavaju same od sebe, a kod ljudi, točkovi upravljaju putovanjima po cesti. Uglavnom, nisan tija nigdi lutati, a ispadalo je da me ona stalno traži i nalazi na drugim mistima.

Jedan dan je došla sa još jednom ženom i njenim mladunčetom. Odma su mi se novi ljudi svidili. Dobija san čopor, auuuuu! ! Mali me poteza za uši, a to mi je bilo najdraže! Mater mu se smijala glasno i pričala kako osjeća neku dobru energiju između nas. Šta je to „energija između nas“, pitan se?! Ako je to ono šta mene iznutra grije kad su oni pokraj mene, onda mi se sviđa imati energiju.

Ta je Mater prava fajterica. Ja san sta iza nogu njima, za svaki slučaj kada je onaj čovječuljak krenija na nas. Galamija je da san mu cili vrtal izgamba, a ja san samo jedanput tuda protrča. Ko može razumjeti ljude?!

Drugi put me ona našla na Veterinarskoj kad su joj javili da su me doveli neki ljudi sa Jadrije. Ona i Mater su pričale na mobitel. Mater je onda rekla: „Rodice, dovedi ga kod mene priko vikenda, kiša pada“.

Dobija san vikend mamu, a nada san se da ću se uvući u stan kod njih na mala vrata. Iman ja svoje načine za pridobiti ljude. Pogledan ih odozdo iskosa i brzo maknen pogled u stranu ka da san malo bojažljiv. Onda ponovo pogledan.

Posta san, odjedanput, gradski pas. Nisan smija upropastiti priliku da budem nečiji pa san 'oda na uzici ka da san prošla službenu obuku. Uzicu mi je posudila prijateljica, zločesta foksica Beti, fala joj.

Bome, dani su prolazili. Mater se mislila bil me primila za zauvik. Ja san kutrija i bija san najbolji šta san zna, al ja san još mali i ne znam puno toga. U otomen stanu imamo i mačku Lunu, al ja ne trčen za njon. Kad se ona pokvareno umiljava Materi, ja samo kažem grrr. I ništa. Ono, baš ništa, skroz san dobar.

Mater je jučer prilomila u sebi. Odluka se čula otprilike kao zvuk „krccc“, kad drobiš orahe. Ja san poskočija od sriće i pogleda san je fišo u oči:

– Jel stvarno???? Biću ti dobar, biću ti zauvijek najbolji!!!“. Poliza sanje po obrazu kolkogod san moga.

Otišli smo u Pet Šop na kantunu na nekom Vanjskom, i kupili plavu, mušku ogrlicu. Jo, lipo li je imati čopor. Prolazimo, a ono ljudi mi govori:

– E Rudi ovo, Rudi ono“, ka da cili grad zna za mene. Ne razumin šta znaću riči „udomljavanje“, „fejsbuk“ i tako dalje. Znan samo da san steka čopor. Šibenik više ne žmiga prikoputa mene. Po ulici se javljan veselo svin pasima, a u mojin očima žmigaju žučkastin sjajen svitla našeg grada.

Prošlo je neko vrijeme. Rudi je izrastao u krasnog psa nalik na ovčara. Međutim, postao je nemoguć. Osilio se kod rođakinje koja mu nije mogla stati na kraj. Jednom prilikom mi je žalosnim glasom rekla:

– Rodice, neću ja moći njega zadržati. Predivlji je. Vani napada sve pase, to je strašno. Lipo san mu rekla da ne smi biti takav, al on ne sluša.

– Ti si njemu lipo rekla?! – pitam je ja i ne vjerujem što mi govori.

– Pa, šta ti imaš njemu lipo govoriti? Imaš mu narediti i on mora znati da si ti glavna. Moraš bit ljuta i neumoljiva, brate mili – bilo mi je krivo.

Rastale smo se, a mene je stislo u želucu. Nisam je zvala par dana, sve iz lošeg predosjećaja kojeg sam imala. Nazvala je ona mene jedno jutro, razdragana. Da ga je udomila, na Brač. Dobro će mu bit kod nekog mesara, bit će lipih bokuna, postat će bonkulović, poslat će mi sliku bodulca.

Snuždila sam se, ali što se tu imalo više za reći?!

Prošlo je nekih mjesec dana. Saznala sam da ga se čovjek htio riješiti nakon što je ugrizao nekog psića iz bračkog susjedstva. Rođakinja mi je dala broj telefona pa sam nazvala čovjeka. Spominjao je firmu za zbrinjavanje pasa i da će ga dati njima jer ga on više ne želi u kući.

– Nemojte ga ostaviti na ulici, – rekla sam mu, a on je brzo završio razgovor. Taj broj više nisam mogla nazvati jer ga je isključio.

Vrijeme je prolazilo. Nakon godinu dana u meni se pomalo razvodnila žalost. Sjetila bih se Rudija i u mislima uvijek željela da ima neke nove, dobre ljude.

Vozeći se na posao jednog sam jutra na radiju čula vijest da po Bikarcu hara čopor divljih pasa i radi štetu i da se očekuje od zaduženih službi ovoga grada da riješe taj problem. Čudna vijest. Nikad više ni riječ na vijestima o tome problemu, a ja imam filing. Znete ono kad imate neki osjećaj....?

Dvojan mi je osjećaj. Jedanput žalosno mislim da su ga ulovili i zbrinuli iza neke žice. Tada mi se stisne srce.

Drugi put, romantično zamišljam da se Rudi pretvorio u divljaka i da je vođa čopora. Nekakav Robin Hood ili Che Guevara, a da mu ne može niko ništa. Divlji je sa svojima, daleko od ljudi. Smješkam se u sebi. Da, želim da je tako. I želim da se nikada u sebi ne sjeća nas.

Ja sam, Rudi, posta san vođa na smetlištu. Svi me moji slušaju. Imamo za isti i piti i trčati di god očemo, samo moramo paziti ka oni ono pucaju. Pametni smo, sakrijemo se onda ka navalu ljudi tražit nas. Znan, sve do jednog puta...al vridi ovaj gušt da moš šta oš...pa dok dur, dur, a, e!

Ti, koja se uvik u sebi pitaš, ne brigaj za me, dobro je. Pozdravi mi Šibenik, a na Martinsku nemoj više nika ići. Naiđe li ode ko mene ikad koja ruka slična tvojoj da me

pogledi ki ti, daću, ne brini. Znaš kako meni pogled žmiga s onin sjajen od našega grada, ko more tomu odoliti?! Uvik ću ti ja znat pametno pogledati nako ukoso ki tebe oni prvi put.